

Bevolkingsgroei en Bevolkingsbeleid

Nico van Nimwegen

Nederlands Interdisciplinair Demografisch Instituut

NIDI

Opzet

- bevolking en maatschappij
- beleid en bevolking
- demografische ontwikkelingen in de wereld, Europa en Nederland: vogelvlucht
- vooruitzichten
- Best practice?

Bevolking-Maatschappij

- Demografische en maatschappelijke ontwikkelingen zijn nauw verweven
- ... demografische informatie is van groot belang voor beleidsmakers
- ... Demografische ontwikkelingen zijn moeilijk te veranderen door beleidsinterventies
- ...er is geen “silver bullet” oplossing
- Twee soorten beleid (benaderingen)

Bevolkingspolitiek

- Bedoeld om demografische trends direct te beïnvloeden (meestal gericht op kindertal: pro of anti-natalistisch beleid)
- Beleidsdoelen in demografische termen; meestal kwantitatieve “targets”.
- Anti-natalistisch: ‘één kind’politiek van China
- Pro-natalistisch: recente geboortenpremies in Rusland, Duitsland, Australië etc.

Bevolkingsbeleid

- Gevoerd om andere dan demografische doelen te bereiken (armoedebestrijding, educatie, emancipatie, gezondheid, intergenerationele solidariteit ...)
- Maar beleid kan demografische effecten hebben of houdt rekening met demografische ontwikkelingen.

Beleid op terrein van gezin, arbeidsmarkt, emancipatie, gezondheid, ...

Beleidsverandering

- Van bevolkingspolitiek naar bevolkingsbeleid (einde 20e eeuw)
- Van demografische “targets” naar maatschappelijke context (reproductieve gezondheid, empowerment)
- ICPD (1994)
- Maar in de Millenium Development Goals (2000) komen kwantitatieve targets terug.
- Ontwikkelingsdoelen voor gezondheid, armoede literacy etc.

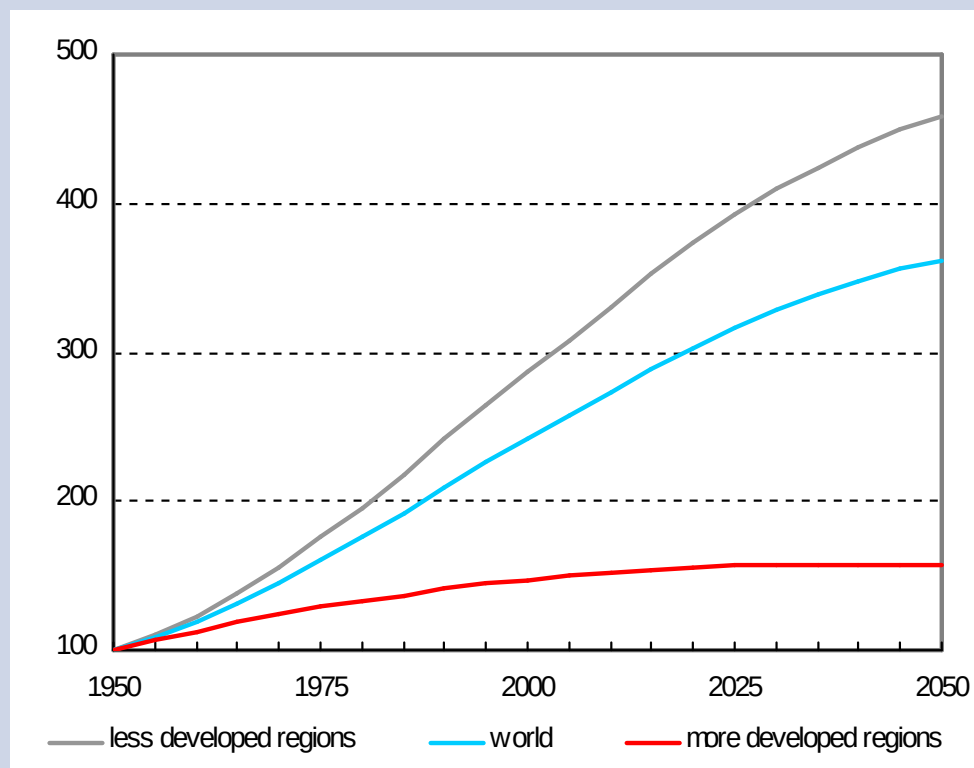

Beleidsverandering (2)

- Opleving van bevolkingspolitieke maatregelen in sommige landen van het Noorden.
- Zorgen om zeer lage vruchtbaarheid en zeer snelle vergrijzing.
- Naast bevolkingspolitiek ook intensivering van bevolkingsbeleid.

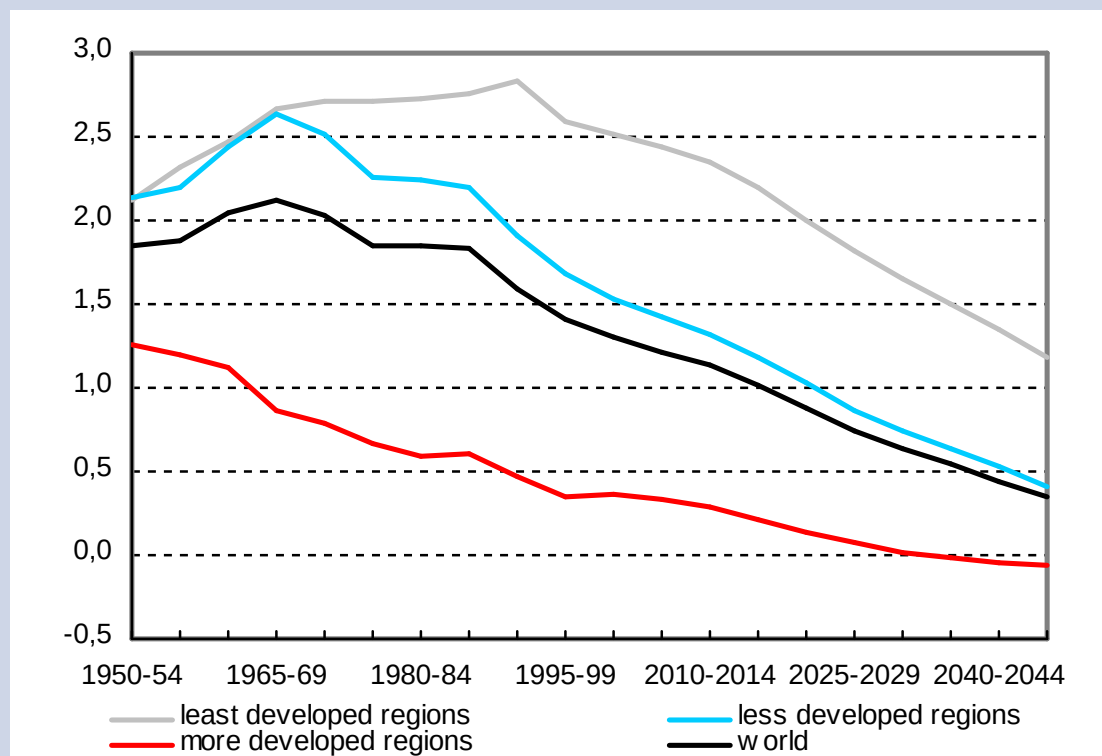
Bevolkingsgroei in minder en meer ontwikkelde landen, 1950=100

Source: United Nations 2008, medium variant

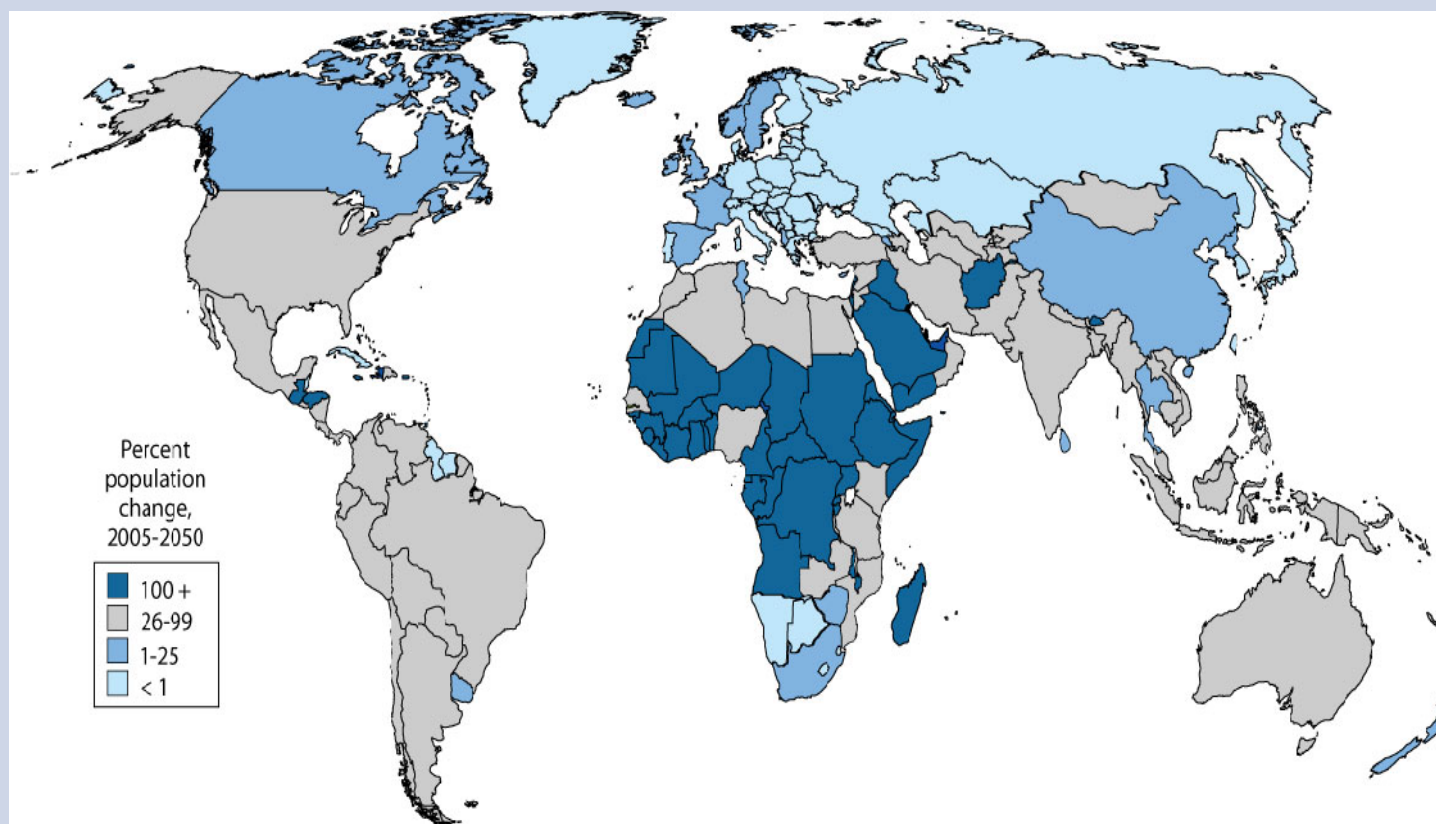
Bevolkingsgroei tempo in minder en meer ontwikkelde landen, %

Source: United Nations 2008, medium variant

Prognose Bevolkingsverandering (%) 2005-2050

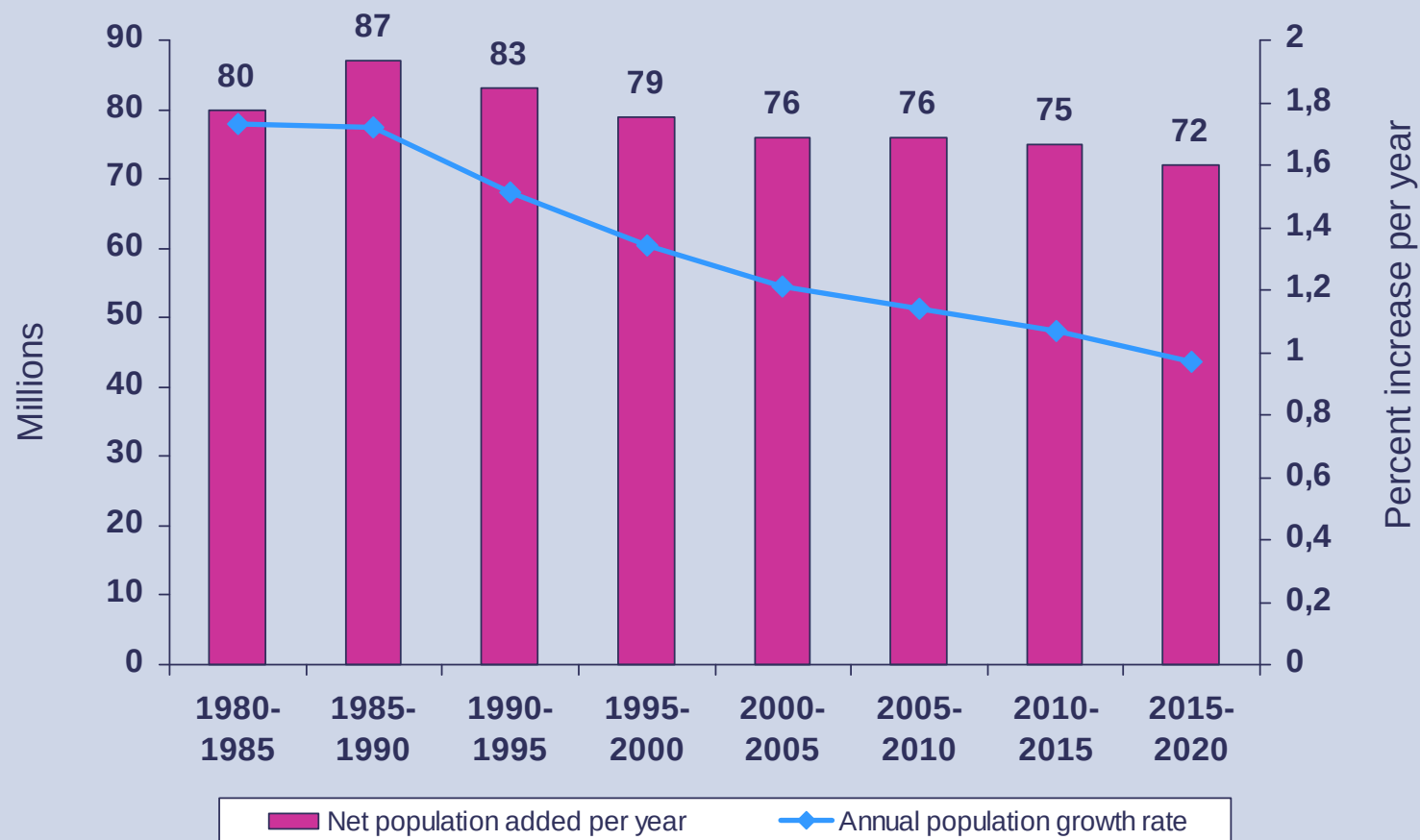

Source: Population Reference Bureau, 2005 *World Population Data Sheet*.

Trends in Wereldbevolkingsgroei

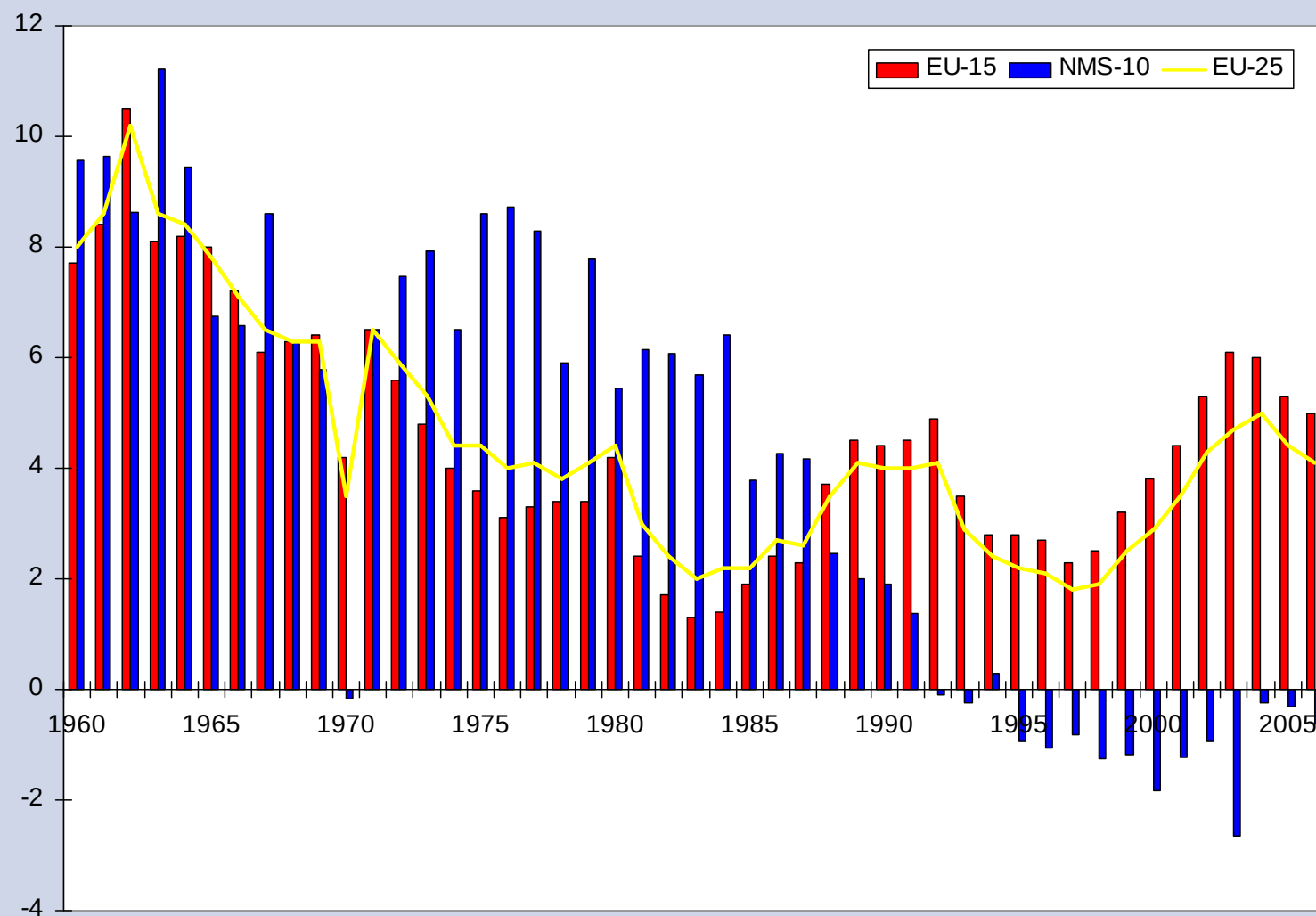
Population Increase and Growth Rate, Five-Year Periods

Source: United Nations, *World Population Prospects: The 2004 Revision* (medium scenario), 2005.

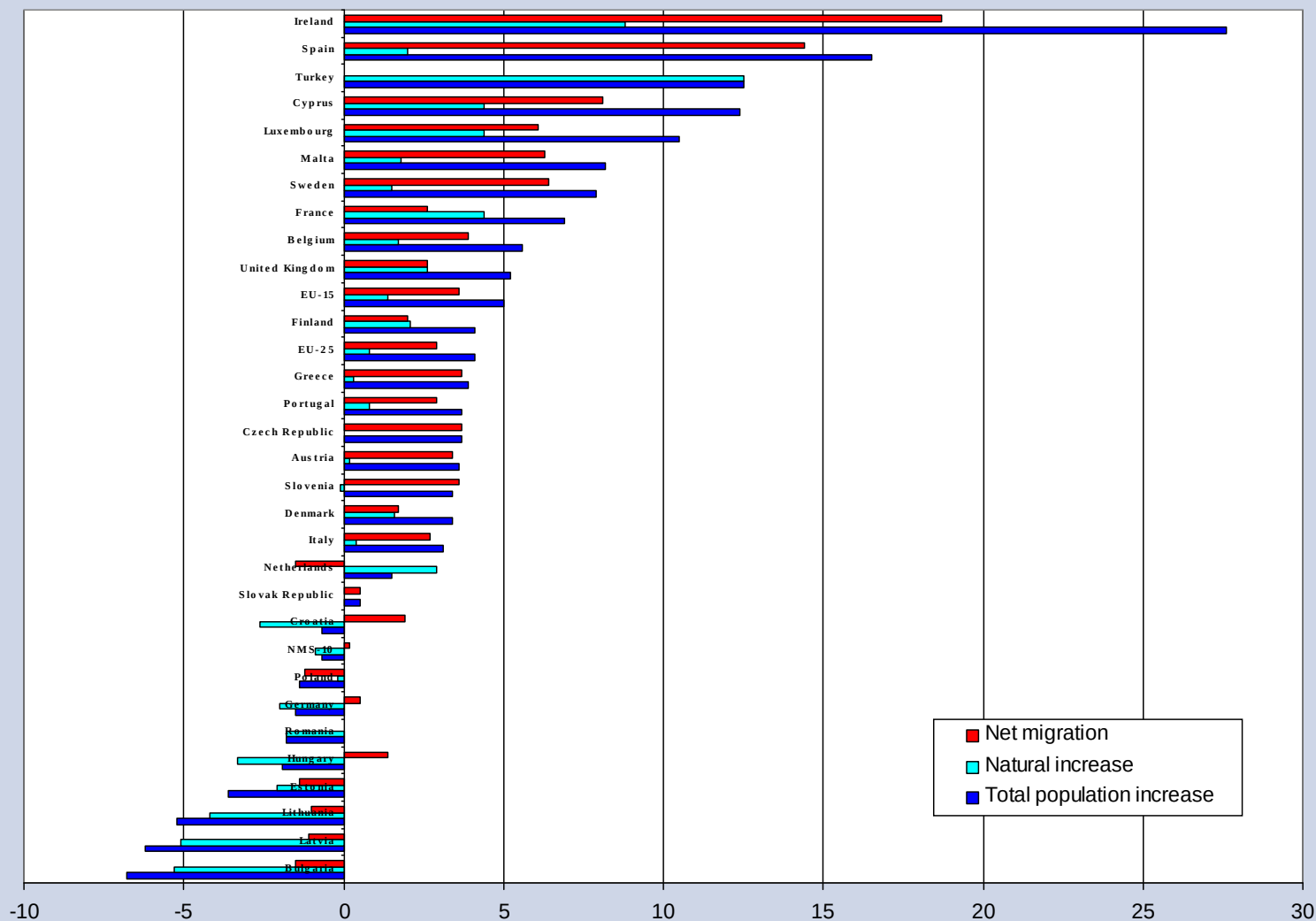

Totale Bevolkingsgroei Europa (per 1000 bevolking)

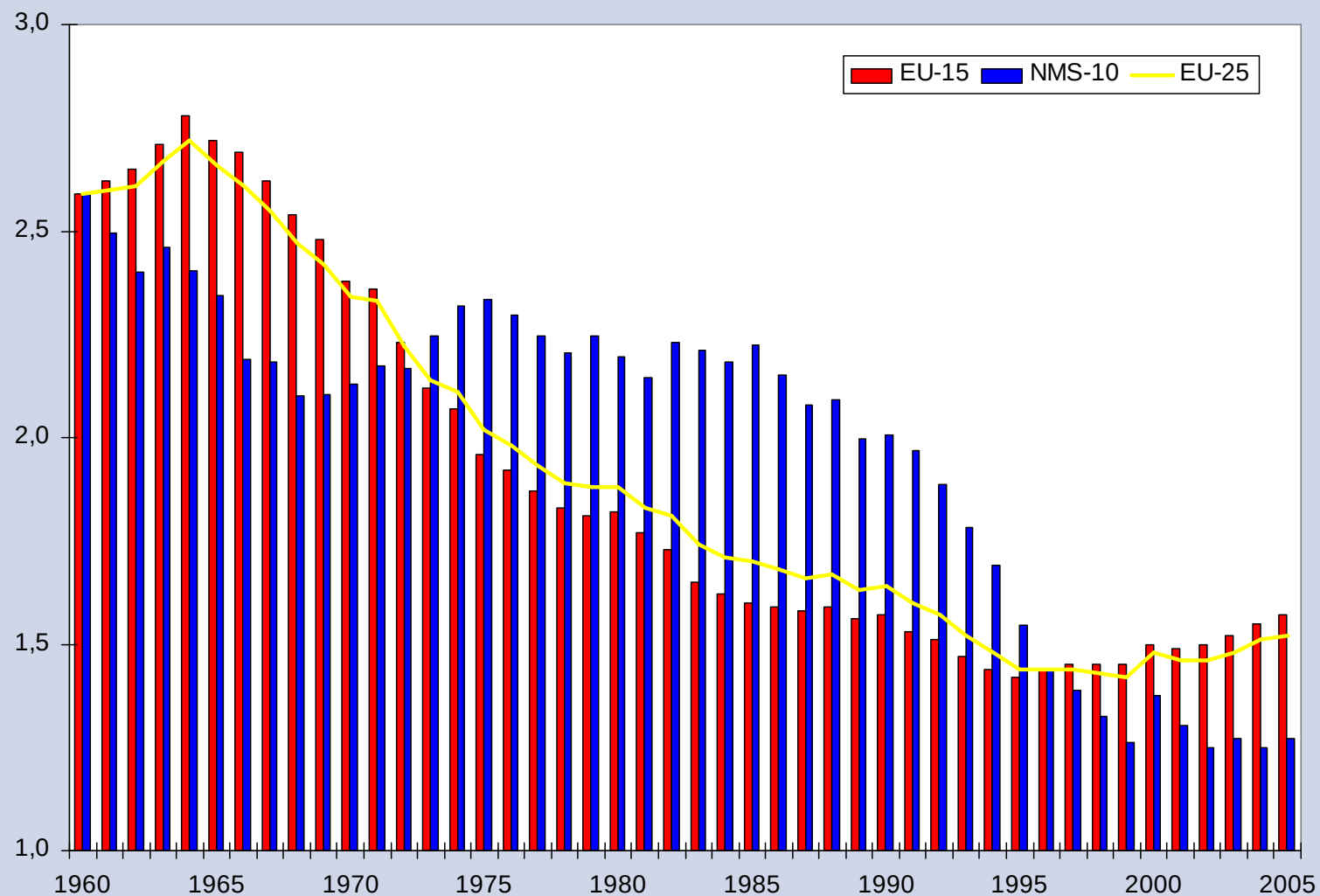

Componenten van Bevolkingsgroei (per 1000 bevolking), 2006

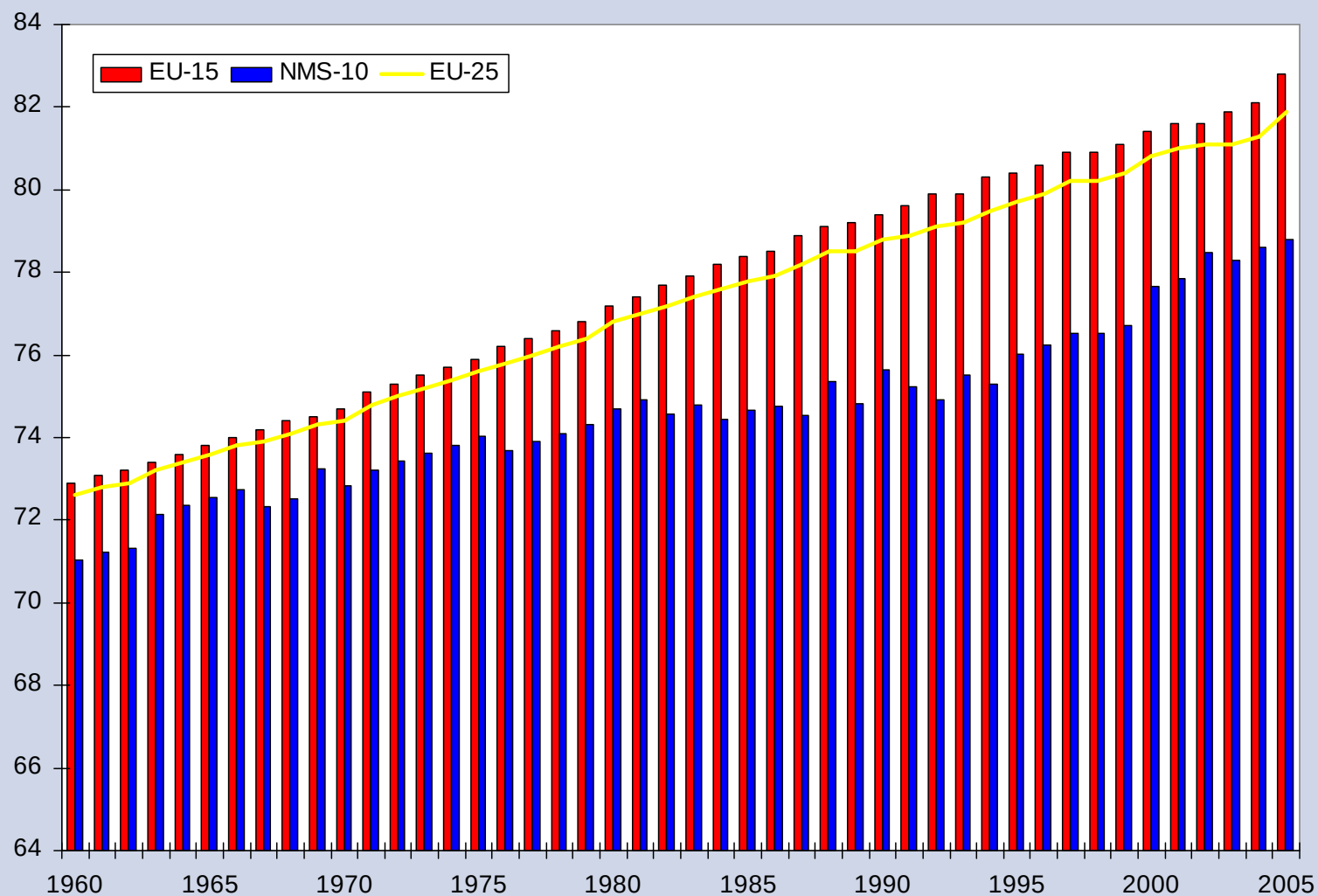

Gemiddeld Kindertal per vrouw (TFR), 1960-2005

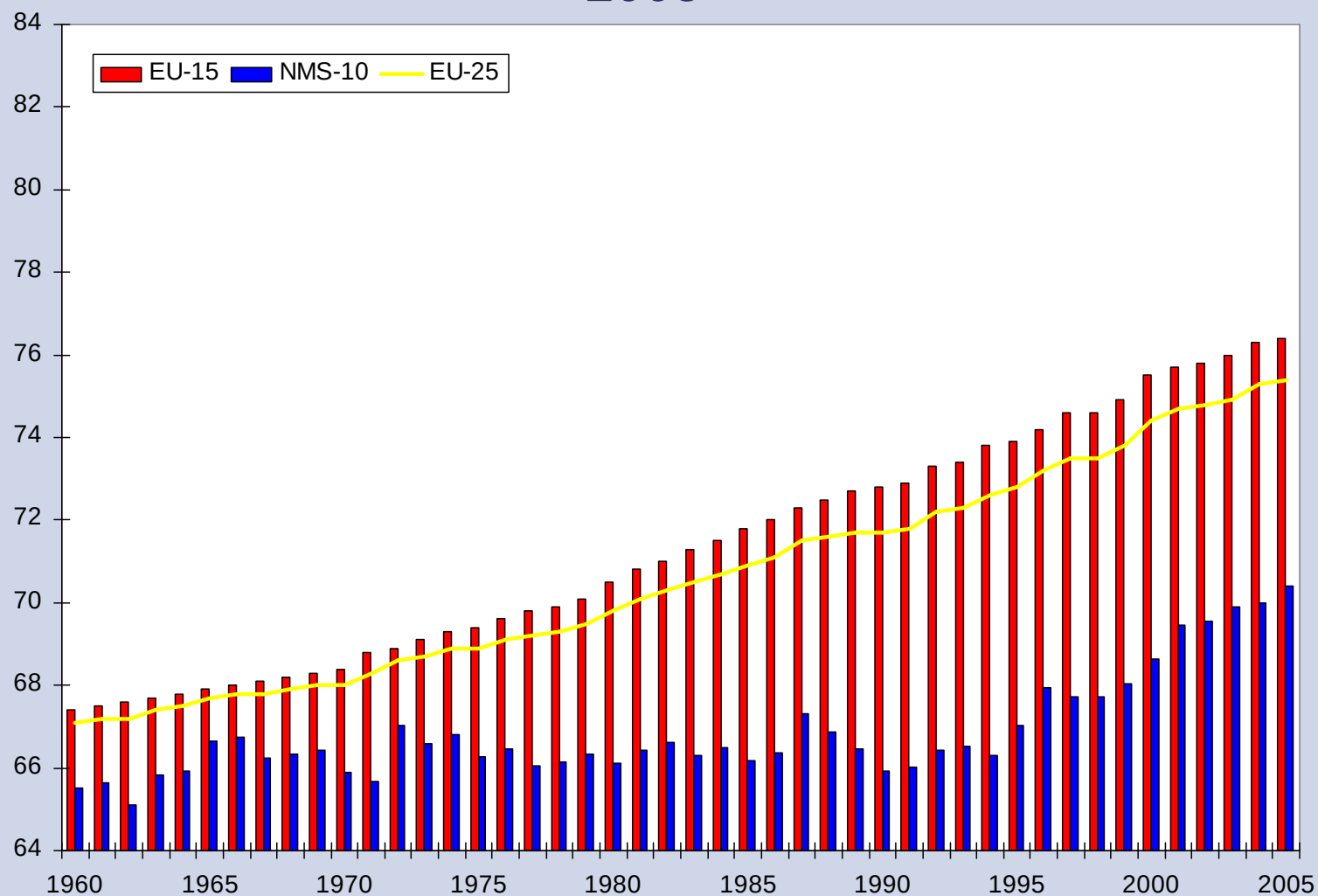

Gemiddelde Levensverwachting, vrouwen, 1960-2005

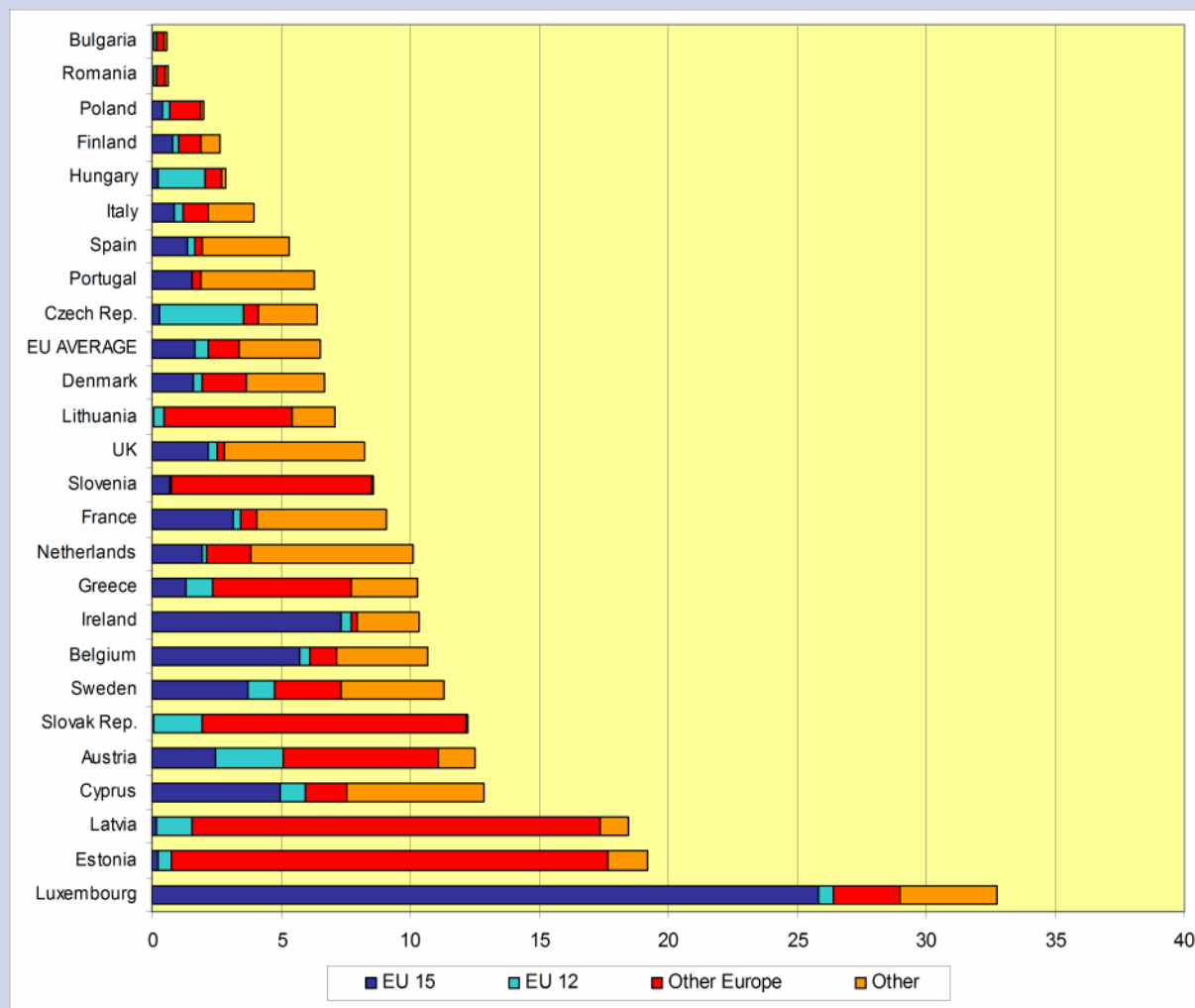

Gemiddelde Levensverwachting, mannen, 1960-2005

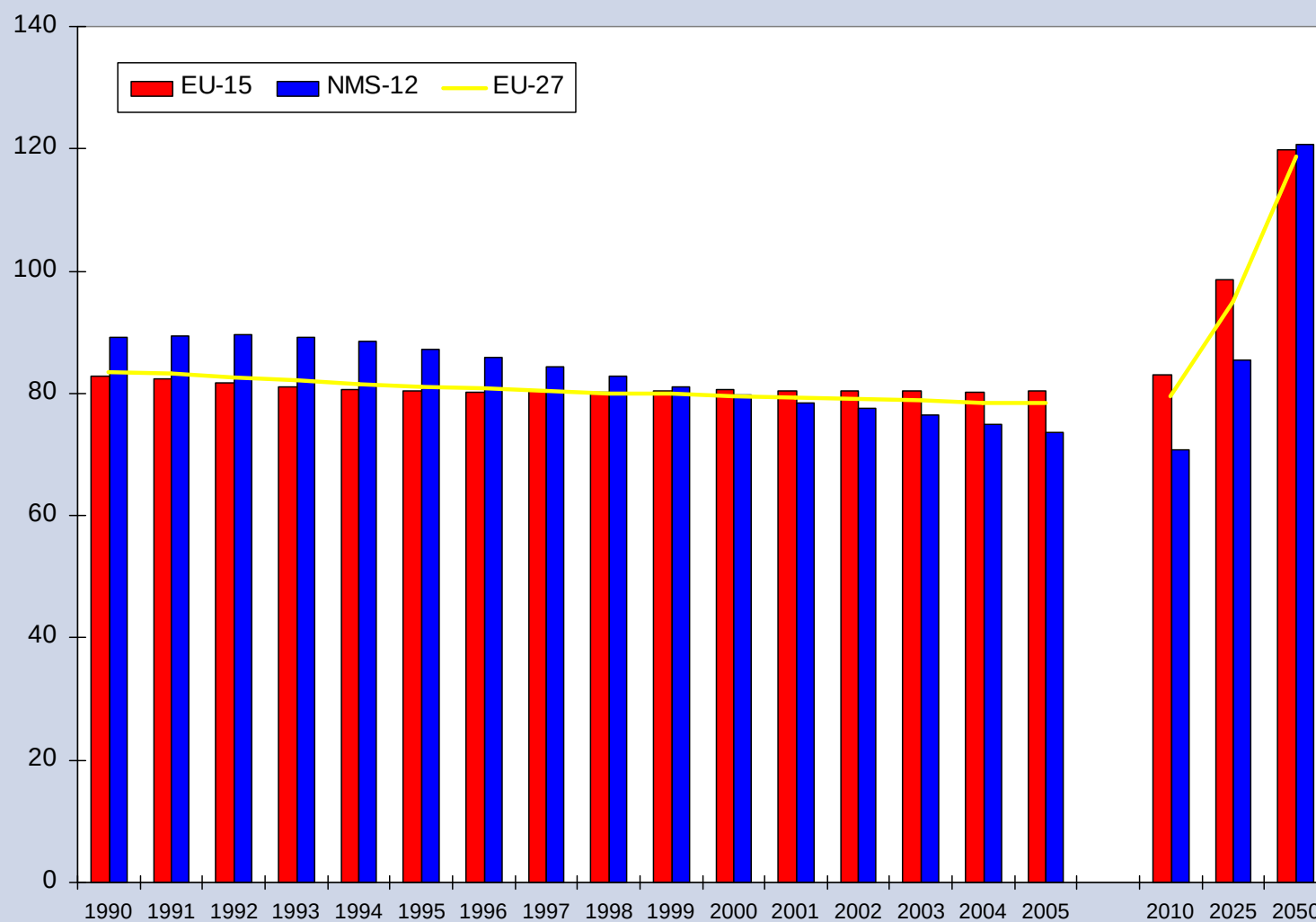

*Population with foreign country of birth as a percentage of the total population, EU
Member States, 2000/2001^{a, b}*

Total dependency ratio $((0-19)+(60+)/20-59)$ “Demographic Pressure”

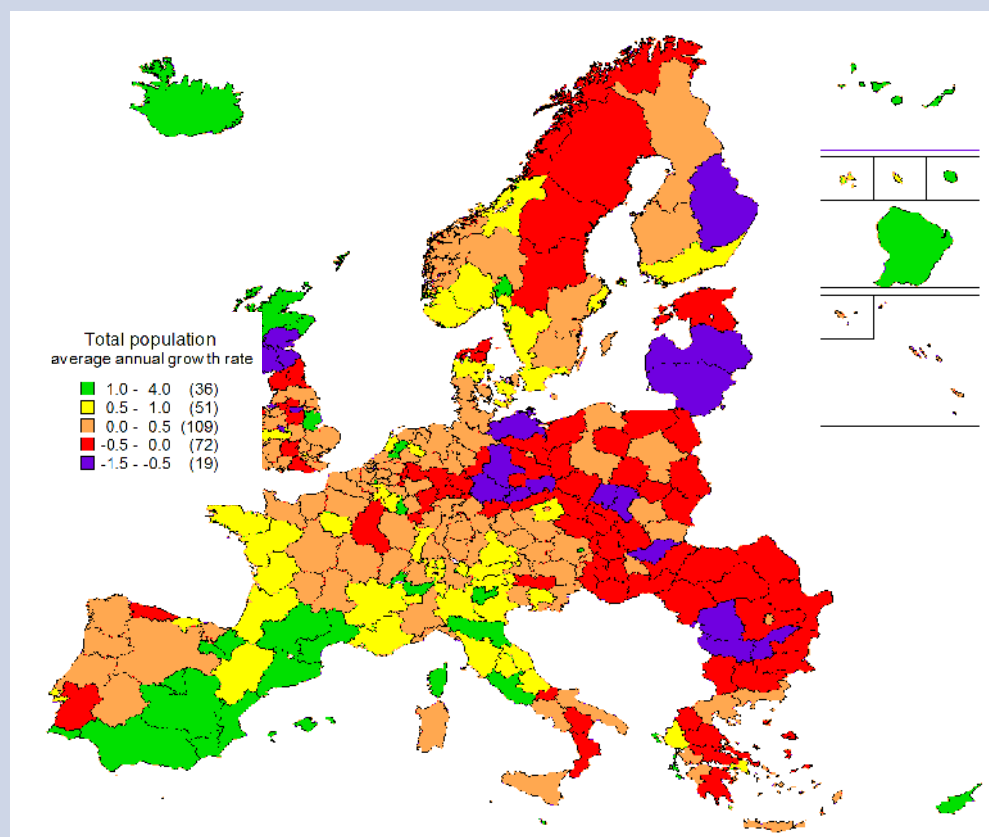

Een demografische omslag

- De bevolkingsexplosie van de 20e eeuw is voorbij
- Wereldbevolkingsgroei nog fors maar dalend
- Europese bevolkingsgroei gering
- Nederlandse bevolking groeit nog door ...
- ... maar steeds meer gebieden in Europa en Nederland krijgen te maken met bevolkingskrimp

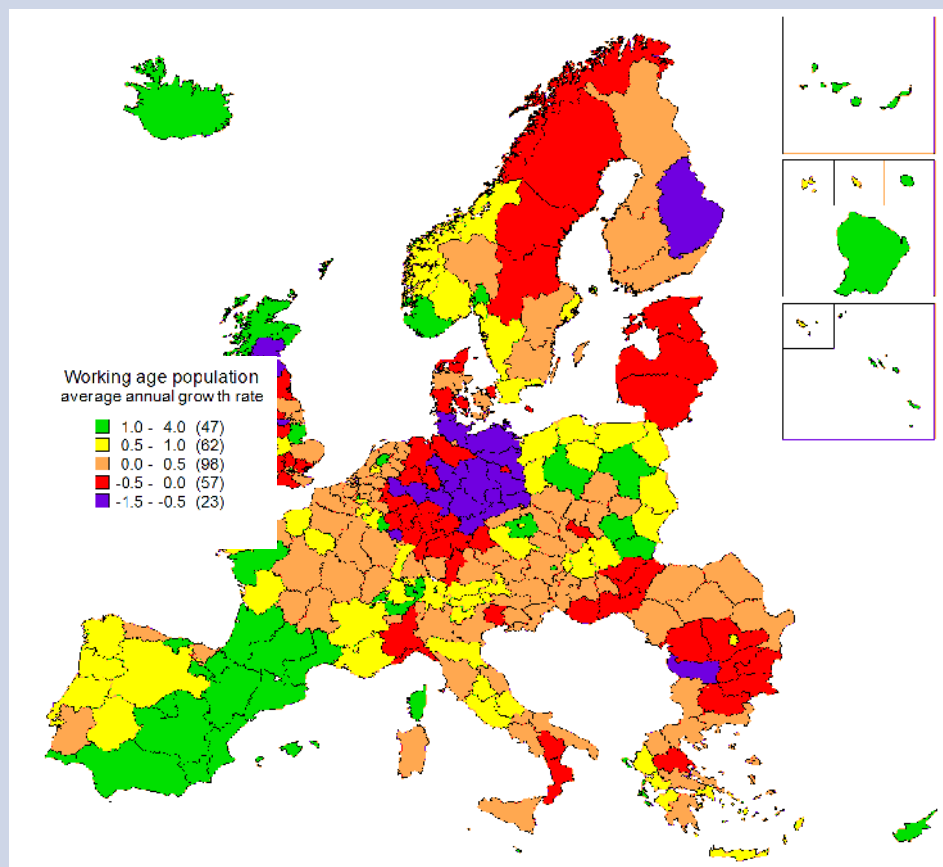
Europa, Bevolkingsgroei, NUTS2 regio's, 2000-2007

Source: Eurostat.

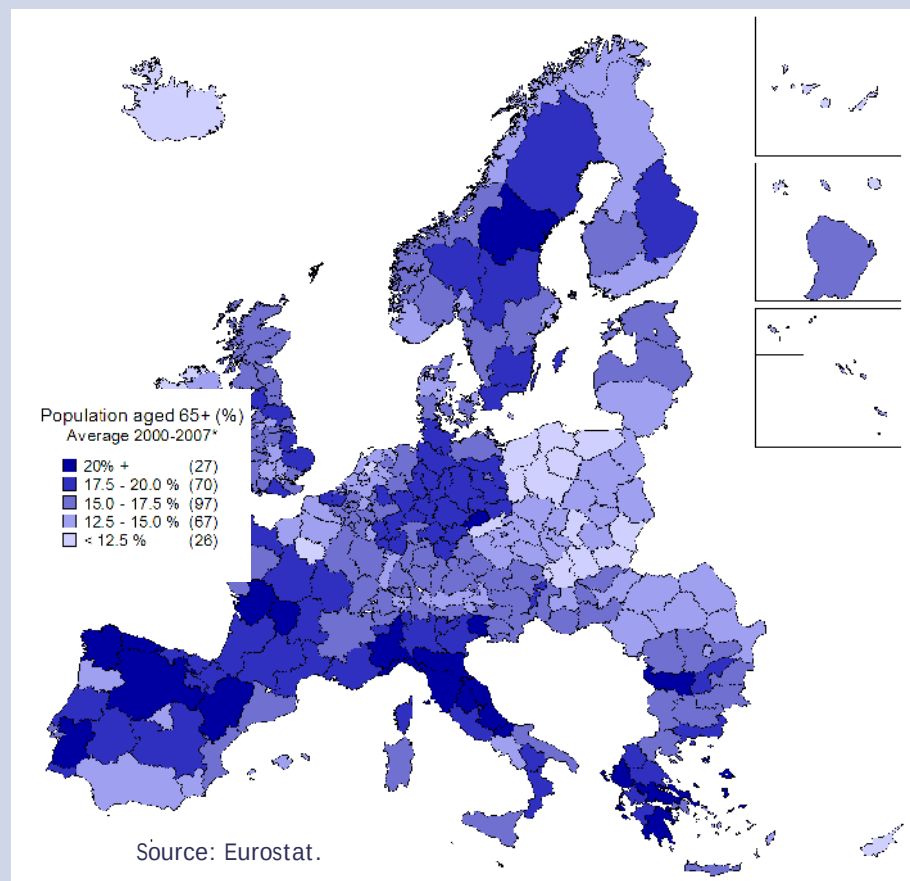

Europa, Potentiële Beroepsbevolking, NUTS2 regio's, 2000-2007

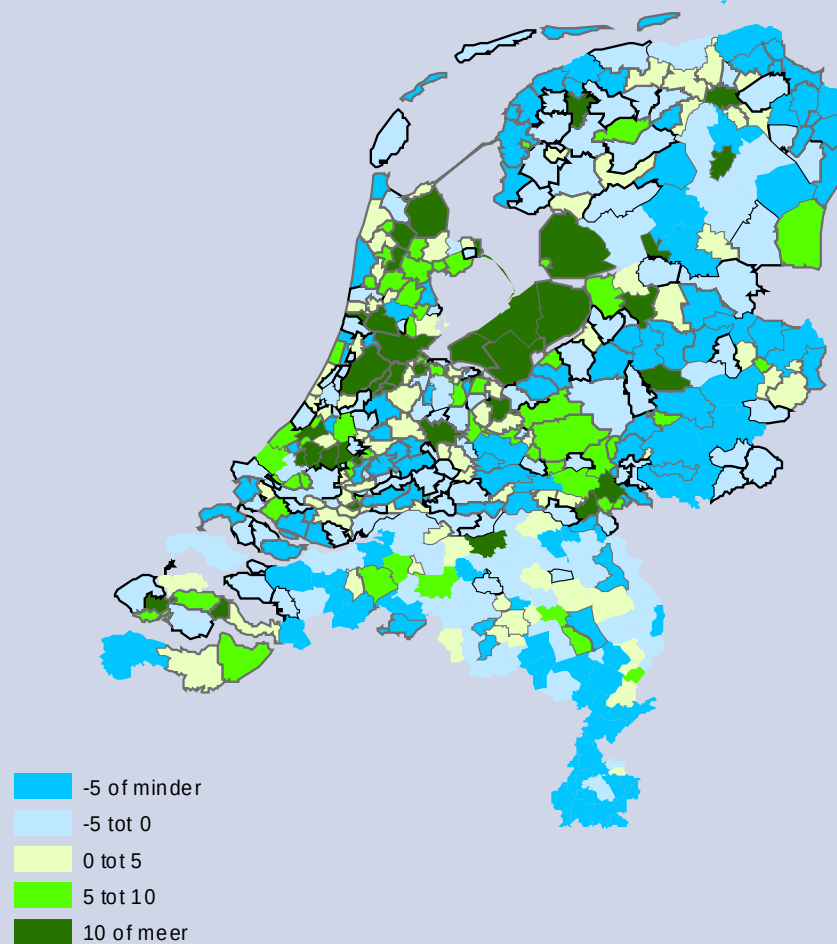

Europa, bevolking 65+, NUTS2 regio's, 2000-2007

; Bevolkingsgroei naar gemeente (%) 2007-2025

Demografische omslag (2)

- Nationale bevolkingskrimp nu al in zeven Europese landen
- Regionale bevolkingskrimp nu al in één op de drie Europese regio's
- Bevolkingskrimp nu al in drie Nederlandse gebieden
- Bevolkingskrimp nu al in 95 Nederlandse gemeenten

Vooruitzichten (1)

- na de (20e) eeuw van de bevolkingsgroei is er nu de (21e) eeuw van de vergrijzing en de urbanisatie.
- basisoorzaken van de vergrijzing zijn structureel; lage vruchtbaarheid, langere levensduur
- lagere bevolkingsgroei brengt vergrijzing mee.
- vergrijzing is grotendeels “man made” (en een succesverhaal)

Vooruitzichten (2)

- migratie biedt geen oplossing voor de vergrijzing.
- einde van de bevolkingsgroei komt in steeds meer landen in zicht.
- bevolkingskrimp wordt de nieuwe realiteit in ieder geval in Europa en Nederland.

Best Practice?

- Snelle bevolkingswinst of duurzame oplossing?
- “Chinees” model de enige mogelijkheid?
- Investeren in mensen, met name in opleiding!
- Minder mensen, meer welzijn?